

УДК 130.2+378.1

Смолінська Олеся Євгенівна

доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри філософії та педагогіки
Львівського національного університету
ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С.З. Гжицького

<http://orcid.org/0000-0003-1612-2830>
smolinska@gmail.com

Купчак Тетяна Зеновіївна

заслужений працівник культури України,
старший викладач кафедри філософії
та педагогіки Львівського національного
університету ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького

<https://orcid.org/0000-0002-9354-7675>
kupchaklnau@ukr.net

Дзюбинська Христина Анатоліївна

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри української
та іноземних мов імені Якіма Яреми
Львівського національного університету
ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С.З. Гжицького

<http://orcid.org/0000-0001-8413-6017>
dzyubynskakhr@gmail.com

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ РОДОЗНАВСТВА У КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ УНІВЕРСИТЕТУ

Мета статті – вивчити теоретичні та практичні засади родознавчої діяльності в культурно-освітньому просторі університету. **Методологічний базис** наукового дослідження складають феноменологія, ключові підходи аналітичної та комунікативної філософії, системний підхід до родознавства як однієї з культурних практик в культурно-освітньому просторі університету. **Наукова новизна** полягає в осмисленні феноменології родознавства в інтегрованому теоретико-практичному контексті педагогіки та культурології. У статті обґрунтована доцільність застосування феноменологічного підходу до родознавства у вищій освіті; з'ясовані окремі аспекти родознавства як феномену української вищої освіти; укладена параметрологічна модель концепції цілісної родознавчої діяльності у період здобування вищої освіти. **Висновки.** Феноменологія родознавства на етапі здобування вищої освіти близька до феноменології творення індивідуальної історії суб'єктами системи вищої освіти. Родознавство у вищій освіті розвивається під впливом багатьох різномірних чинників, серед яких є й такі, що видозмінюють сенси, продуковані феноменом родознавства у культурно-освітньому просторі університету, деформують цю діяльність, тому суттєвого значення набуває якість педагогічного супроводу. До параметрів моделі цілісної концепції родознавчої діяльності у закладі вищої освіти входять: її інтегрованість в освітні програми; предметна сфера; родознавчий компонент, що реалізується у ній; вид педагогічного супроводу; результат родознавчої діяльності та спосіб його презентації.

Ключові слова: родознавство; родознавча діяльність; вища освіта; культурно-освітній простір; університет; культурна практика.

Смолінская Олеся Евгеньевна, доктор педагогических наук, доцент Львовского национального университета ветеринарной медицины и биотехнологий имени С.З. Гжицкого; Купчак Татьяна Зеновьевна, заслуженный работник культуры Украины, старший преподаватель Львовского национального университета ветеринарной медицины и биотехнологий имени С.З. Гжицкого; Дзюбинская Христина Анатольевна, кандидат педагогических наук, старший преподаватель, Львовского национального университета ветеринарной медицины и биотехнологий имени С.З. Гжицкого

Феноменология родоведения в культурно-образовательном пространстве университета

Цель статьи – изучить теоретические и практические основания родоведческой деятельности в культурно-образовательном пространстве университета. **Методологический базис** научного исследования составляют феноменология, ключевые подходы аналитической и коммуникативной философии, системный подход к родоведению как одной из культурных практик в культурно-образовательном пространстве университета. **Научная новизна** заключается в осмыслении феноменологии родоведения в интегрированном теоретико-практическом контексте педагогике и культурологии. В статье обоснована целесообразность применения феноменологического подхода к родоведению в высшем образовании; выяснены отдельные аспекты родоведения как феномена украинского высшего образования; составлена параметрологическая модель концепции целостной

родоведческой деятельности в период получения высшего образования. **Выводы.** Феноменология родоведения на этапе высшего образования близка к феноменологии создания индивидуальной истории субъектами системы высшего образования. Родоведение в высшем образовании развивается под влиянием многих разнообразных факторов, среди которых есть и те, которые видоизменяют смыслы, продуцируемые феноменом родоведения в культурно-образовательном пространстве университета, деформируют соответствующую деятельность, поэтому существенное значение приобретает качество педагогического сопровождения. К параметрам модели целостной концепции родоведческой деятельности в высшем учебном заведении входят: ее интегрированность в образовательные программы; предметная область; родоведческий компонент, реализующийся в ней; вид педагогического сопровождения, результат родоведческой деятельности и способ его презентации.

Ключевые слова: родоведение; родоведческая деятельность; высшее образование; культурно-образовательное пространство; университет; культурная практика.

Smolinska Olesya D.Sc in Pedagogy, Associate Professor the Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv; Kupchak Tetyana, Honored Worker of Culture of Ukraine, Senior Lecturer the Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv; Dzyubynska Khrystyna, PhD in Pedagogy, Senior Lecturer, the Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv

Phenomenology of genealogy in cultural and educational space of university

The purpose of the article is to study the theoretical and practical principles of genealogical activity in the cultural and educational space of the university. **Methodology.** The methodological basis for scientific research consists of phenomenology, main approaches of analytical and communicative philosophy, systematic approach to genealogy as one of the cultural practices in cultural and educational space of the university. **The scientific novelty** lies in comprehending the phenomenology of genealogy in the integrated theoretical and practical context of pedagogy and cultural studies. The article substantiates the expediency of phenomenological approach application to genealogy in higher education; besides, certain aspects of genealogy as a phenomenon of Ukrainian higher education are elucidated and a para-metrological model of the concept of integral genealogical activity during the period of higher education obtainment is made. **Conclusions.** Phenomenology of genealogy at the stage of higher education obtainment is close to the phenomenology of the creation of an individual history of subjects of the higher education system. Genealogy in higher education is influenced by numerous heterogeneous factors, including those that alter the meanings, which are generated by the phenomenon of genealogy in cultural and educational space of university, deforming this activity; therefore the quality of pedagogical support becomes substantially essential. The parameters of the model of a holistic conception of genealogical action in higher education institution include its integration into educational programs; subject domain; the genealogical component that is implemented in it; the type of pedagogical support; the result of genealogical activity and the way of its presentation.

Key words: genealogy; genealogical activity; higher education; cultural and educational space; university; cultural practice.

Актуальність теми дослідження. Аналіз сучасних науково-педагогічних досліджень і практик засвідчує наявність щонайменше двох виразних взаємозаперечних тенденцій: по-перше, до інтеграції педагогічної науки і практики з філософією, психологією, культурологією, іншими науками та, по-друге, до її емансипації з акцентом на дидактико-технологічних підходах. Щоправда, вивчення останніх дозволяє зробити висновок про їх базованість на комунікаціях, що вказує на певну штучність окреслення чітких меж педагогічного знання шляхом його відокремлення від інших соціально-гуманітарних наук. Тому пристаємо на позицію органічності існування педагогічної теорії та практики у системі соціально-гуманітарного знання. Додатково зазначимо, що комунікативна філософія (К.-О. Апель, Ю. Габермас, П. Ульріх) означає загальну спрямованість наук, в тому числі – педагогічної теорії та практики, на інтросуб'єктивність, тобто на засади універсальності знання, етичних норм і цінностей, визначених як консенсус, досягнений у дискурсі.

Феноменологічні дослідження у проблемному полі педагогіки також мають власну специфіку: з одного боку, вони є поширеними (достатньо проаналізувати дисертаційну тематику), з іншого – глибокий погляд на проблему засвідчує значне подрібнення об'єкта, коли, завдяки дидактико-технологічному підходу досліджуються феномени порядку конкретно (спеціально)-методологічного порядку. Однак, крім них, існують також і вищі, загальнонаукові та філософські, методологічні рівні. До них можна віднести феномен родознавства, який осмислюється на всіх названих рівнях.

Стан наукової розробки проблеми. Феномен родознавства не залишається поза увагою етнопедагогіки [20] та народної, зокрема родинної, педагогіки (фамілогії) [19]. В аспекті духовності родового самопізнання [23] та як форму творчого освоєння результатів, засобів, предметів культуротворчої суспільно-історичної діяльності народу [24] його досліджує у своїх працях С. Черепанова. Є статті, присвячені генеалогічним дослідженням на основі відомостей геноміки [11], їх кількість із плином часу зростатиме. Проте в аспекті гуманітаристики більшого поширення набули родознавчі дослідження з використанням етнографічних [3], фольклористичних [14], лінгвістичних (ономастичних, топонімічних) [10, 16] та історичних (зокрема генеалогічна евристика [22]) [2, 9, 21] методик. Однак, на відміну від родознавчих досліджень, базованих на геноміці, які активно розвиватимуться найближчим часом, на що вказує стрімкий розвиток генетики, біотехнологій, увиразнюється тенденція щодо зниження наукової уваги до власне соціально-гуманітарних аспектів розвитку цієї тематики. Оскільки геномні дослідження зараз є вартисними, доступними інструментами для широкого загалу залишаються історичні, етнографічні, фольклористичні, лінгвістичні методи, ознайомлення з дієвістю яких та мотивація до

родознавчої діяльності формують один із феноменів освіти, зокрема вищої, – родознавство.

Мета статті – вивчення теоретичних та практичних засад родознавчої діяльності в культурно-освітньому просторі університету. Для її реалізації слід вирішити низку завдань:

- обґрунтувати доцільність застосування феноменологічного підходу до родознавства у вищій освіті;

- з'ясувати аспекти родознавства як педагогічного та культурологічного феномену української вищої освіти;

- укласти параметрологічну модель концепції цілісної родознавчої діяльності у період здобування вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Оскільки феноменологія, розпочавшись від Гуссерлевого “Назад до речей”, надає суб’єктам та об’єктам пізнання індивідуального виміру, її застосування до освітньої проблематики полягає у формуванні індивідуалізованих сенсів та значень. При цьому індивідуальність розуміється як одиничність, тому охоплює не лише особистість, а й колективність як одиничний суб’єкт. Під ці критерії у вищій освіті підпадають як студент, викладач, так і університет у вимірі його культурно-освітнього простору, де й відбуваються процеси суб’єктивації та об’єктивації [18], отже існують феномени.

У цілому, родознавство як феномен культуро-орієнтованої діяльності в університеті перебуває в рамках підходів аналітичної та комунікативної філософії, зокрема її витоків – філософії Л. Вітгенштайна. Згідно з тим, що, за Л. Вітгенштайном, реальність не існує для нас поза способами її сприйняття та опису, які саме й окреслюються рамками національного чи родового, ми маємо справу не зі самим світом, а з певним чином сприйнятим та осмисленим світом (світом родовим, світом національним тощо). Саме з цих позицій культурно-освітній простір університету теж є одним зі світів, а його інтеграція із попередніми – це шлях неперервності логіки розвитку й інтеграції смислів, у яких родознавство є однією зі зв’язкових ланок.

Згадана вище тенденція до розвитку геномно базованих родознавчих досліджень, як і позитивістична модель традиційної дидактики, згідно з якою дидактичні принципи впливають із психофізіологічних особливостей пізнавального процесу, сприяють подальшому утвердженню феноменологічних підходів. Проте, як ми вже зазначали, методологічний рівень феноменів може різнитися, відповідно й освітній ефект від застосування методологій – теж. Родознавство є індивідуалізованим виміром історії, тому його можна трактувати як феномен однієї з культурних практик університету [15] (історія родини-історія народу, історія закладу-історія освіти), орієнтованих на формування низки загальних компетентностей як основи для реалізації засад державної політики у сфері освіти та першого з принципів освітньої діяльності – людиноцентризму [7, ст. 6, п. 1]. Як “філософія свідомості” феноменологія може також стати ефективним методом дослідження світу... свідомості і, таким чином, здатна посісти важливе місце у віялі методологічних ідей педагогіки”, – зазначає Куренкова Р.А. [8]. Інший аспект родознавства у руслі філософії освіти виокремлює С. Черепанова: “Праксеологічно вагомим вважаємо родознавчий підхід до філософії освіти. Із цих позицій йдеться про нові світоглядні й духовно-ціннісні можливості соціалізації покоління” [23, 306].

Таким чином, феноменологічний підхід до родознавства у вищій освіті має два виміри: методологічний (феномени суб’єктивації та об’єктивації індивідуальної історії в культурно-освітньому просторі університету) та практично-діяльнісний (феномен творення індивідуалізованого виміру історії).

У побудові цілісної концепції родознавчої діяльності студентів ми виходили з декількох аргументів: по-перше, соціально-культурної спрямованості родознавства, по-друге, педагогічної доцільності різноманітної освітньо-наукової активності, по-третє, внутрішньої різноманітності та зовнішньої цілісності структури родознавчої роботи.

Загальні тенденції розвитку засвідчують, що прогрес освітніх систем як культурних [4] тривав у напрямі від локального до загального, тобто від національної традиції – до, наприклад, європейської, опертої на найкращі національні традиції й цінності. Зародження цієї тенденції припало на початок ХХ століття, коли в європейському освітньому дискурсі після Першої світової війни на порядку денному постало питання побудови держав-націй, отже й їх освітніх систем, у тому числі – систем вищої освіти й національних наукових структур (академій). В Україні різні підходи у рамках цього дискурсу можна відслідкувати, наприклад дослідивши полемічно пов’язані позиції М. Пирогова (“Університетське питання”) і К. Ушинського (“Педагогічні твори Пирогова”), М. Грушевського (“За український університет”) та В. Вернадського (“Про основи університетської реформи”) [17]. Однак історичні обставини перервали формування цієї концепції, замінивши її національний компонент ідеологією творення штучної, радянської, нації, тоді як в Європі після Другої світової війни процес становлення національно орієнтованих систем тривав, а по завершенню формування перейшов на інтеграційний етап.

У межах радянського періоду родознавство як індивідуальна історія репресивними методами підмінювалося колективною, наслідком чого стала байдужість до історії роду, знання якої могло бути небезпечним для особи. О.П. Довженко вклав репліку про руйнівні наслідки такого безпам’ятства в уста німецького офіцера-окупанта: “Ти знаєш, вони не вивчають історії. Дивовижно. Вони вже двадцять п’ять літ живуть негативними лозунгами одкидання бога, власності, сім’ї, дружби! У них від слова „нація“ остався тільки прикметник. У них немає вічних істин” [5, 28]. Це один із історико-

політичних аспектів феномену родознавства в Україні.

Ще однією з особливостей феноменології родознавства як індивідуальної історії, який, із незначним часовим інтервалом, прийшов на зміну радянському ставленню до історії роду (народу), стали глобалізаційні процеси (в тому числі – мультикультуралізм) як реалія західного світу, що раптово відкрилася перед українським суспільством, отже й освітою. Якщо європейські країни протягом ХХ століття виформували культурну ідентичність, яка органічно усталилася, то ми повернулися у дискурс початку минулого століття, до М. Грушевського та В. Вернадського. Насамперед це відобразилося на історико-культурних дослідженнях у різних галузях, зокрема й у педагогічній науці, проявившись пошуком та вивченням персоналій, чії погляди могли б лягти в основу “педагогічного родоводу” властиво в руслі творення індивідуальної історії української педагогіки. Аналогічні тенденції виникли й у культурно-освітньому просторі університетів, які протягом 90-их рр. ХХ століття створили свої індивідуальні історії, конкретизували їх через окреслення кола важливих персоналій, таким чином формуючи історію системи вищої освіти. Отже, феномен родознавства можна характеризувати на рівних рівнях: системно-науковому, університетському. В руслі нашої теми вважаємо доречним розглядати його як одну із університетських культурних практик [15].

Достатньо серйозною проблемою сучасної української вищої освіти, особливо на тлі актуальних тенденцій розвитку інституту сім'ї, є відсутність обговорення проблеми глибини інтегрованості професійного життя лікаря, технолога, економіста, юриста, інших фахівців до родинного в широкому (рід, народ) та вузькому (сім'я) змістах. Теза необхідності такої інтеграції існує в культурно-професійному просторі “за замовчуванням”, тобто ніби й не заперечується, але й відповідей на нові питання щодо якості поєднання професійного контексту існування та соціокультурного ні освіта, ні наука не дають. Таким чином, його розв'язання залишене особистості та церкві як суспільному інституту. Це – наступний аспект феномену родознавства: виведення його за межі дискурсу вищої освіти.

Отже, родознавство на етапі вищої освіти виявляється як особливий соціально-культурний феномен дорослості, творення індивідуальної та суспільної історії в актуальних умовах кризи соціального інституту сім'ї. Звідси випливає педагогічна доцільність освітньо-наукової активності з родознавчої тематики на етапі здобування вищої освіти, коли вже набули виразних обрисів результати ідентифікаційних процесів, одним із елементів якого є становлення часової трансспективи. Юнацький вік у цілому характеризується нормативною трансспективою, коли теперішнє Я більше тяжіє до майбутнього, ніж до минулого, тоді як суттєвою характеристикою етапу дорослості, до якого студенти переходять ще у період навчання в університеті, є суб'єктивно-гармонійна трансспектива. Вона полягає у пов'язаності всіх трьох часів (минулого, теперішнього і майбутнього) у свідомості особистості. Зважаючи на відмінності цих двох часових комбінацій, одним із завдань університетської освіти є приєднання минулого часу та їх гармонізація у вимірі особистості, саме цьому і сприяє родознавча діяльність. Концептуальний підхід до родознавчої діяльності як до освітньо-наукової проблеми відкриває широкі можливості в аспекті якісної реалізації освітніх програм у культурно-освітньому просторі закладу вищої освіти, особливо – університетського типу. Таким чином поєднуються різні цикли: загальної, професійної та практичної підготовки, відбувається поступове залучення студентів до науково-дослідницької діяльності. В основу концепції родознавства, на нашу думку, можна покласти тезу про трансцендентальну онтологічну єдність понять “рід”, “народ” та “природа”, ґрунтуючись на їх етимологічній спорідненості. Походження слів “народ” [6, Т. 4, с. 43] і “природа” [6, Т. 4, с. 576] від слова “рід” [6, Т. 5, с. 88] увиразнює можливість інтеграції індивідуального, колективного та середовищного компонентів організації родознавчої діяльності студентів. Це складає педагогічний аспект феномену родознавства на етапі вищої освіти.

Рисами, які, поки що, об'єднують освітні програми всіх спеціальностей бакалаврського рівня, є вивчення української мови, історії України (в т. ч. – історії української культури), культурології, філософії (зокрема – вітчизняної філософської думки), а також традиційні ще для радянського періоду колективні підходи до виховної роботи у ЗВО, які, проте, щораз частіше втілюються через індивідуальні культурні практики студентів. У цьому вбачаємо низку можливостей в аспекті побудови цілісної родознавчої концепції освітньо-наукової орієнтованості. На основі накопиченого у Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Ґжицького досвіду, що має позитивну результативність, нами укладена параметрологічна модель педагогічної організації та супроводу родознавчої діяльності (рис.1).

Провідним видом педагогічного супроводу родознавчої діяльності є організаційно-методичний з поєднанням індивідуальних та колективних форм, а методом вважаємо індивідуально-проективний. Його результатом щодо тих видів родознавчої діяльності, які відбуваються в рамках освітніх програм, є портфоліо у вигляді наукових повідомлень, рефератів, доповідей, схем родовідних дерев, описового альбому, а щодо тих, які здійснюються поза ними, – портфоліо у вигляді фото- й відеозвітів, концертна, дозвіллєва діяльність, відображені в газеті й на сайті університету презентації, в репортажах.

Методична література, присвячена тематиці вивчення родоводу, пропонує низку форм родознавчої діяльності, серед яких – збір та аналіз документації (в т. ч. сімейних та історичних архівів), спогадів, побудова дерева роду й створення “Літопису родини” (паперовий, електронний, комбінований), та способів їх презентації [1, 12, 13, 21].

Практика ж педагогічного супроводу родознавчої діяльності в університеті засвідчує, що в ній особливої ваги набуває міжпоколінна комунікація. Формування “Літопису родини”, крім фотографій, копій документів, передбачає відео-, аудіофіксацію спогадів представників старшого покоління, їх можливе дешифрування у письмовій формі зі збереженням індивідуальної мовленнєвої автентики. Таким чином, студенти, завершуючи навчання в університеті, мають сформоване портфоліо, що містить результати їхніх власних родознавчих досліджень, які охоплюють широкий контекст відомостей про рід. Ключовими ж засадами педагогічної доцільності формування цілісної концепції родознавчої діяльності є: її орієнтованість на розвиток соціокультурних компетентностей випускників; стимулювання наукової активності студентів, пропедевтичним видом якої є вивчення роду; різноманітність видів та форм родознавства як діяльності надає широкі можливості для урізноманітнення педагогічного супроводу, тобто розвитку педагогічної творчості викладачів.

Отже, педагогічним аспектом феномену родознавства є можливість створення цілісної функціональної концепції культурно-освітньо-наукової діяльності студентів та викладачів у культурно-освітньому просторі закладу вищої освіти.

Наукова новизна цього дослідження полягає у тому, що вперше сформована цілісна концепція родознавчої діяльності у закладі вищої освіти, визначені параметри та укладена її модель, що об’єднує культурологічні й педагогічні аспекти родознавства. Продовжене вивчення культурних практик, що реалізуються в культурно-освітньому університеті [15; 18], при цьому дослідження родознавства як філософсько-культурно-освітнього феномену орієнтоване на інтердисциплінарний та компетентнісний підходи, що відповідає сучасним тенденціям науки й освіти. Таким чином, у статті знайшло свій розвиток те з положень феноменології культури, за яким культура виступає загальним аспектом всіх інших феноменів, в аспекті цього дослідження — індивідуальної історії (як спосіб її редукції (радянський період) і рефлексії (як мета формування соціокультурних компетентностей)), індивідуалізації освітньої траєкторії студента, педагогічної творчості викладачів та розвитку культурно-освітнього простору університету.

Таблиця 1

Параметрологічна модель концепції родознавчої діяльності у закладі вищої освіти

Фрагментарна інформація з родознавства				
Інтегрованість в освітні програми	Предметна сфера	Родознавчий компонент	Вид педагогічного супроводу	Результат родознавчої діяльності
В рамках освітніх програм	Українська мова за професійним спрямуванням	Вивчення студентами походження своїх прізвищ як родових імен	Організаційно-методичний, консультативний, контрольний	Індивідуальний проект: наукове повідомлення з української мови “Ім’я мого роду”
	Історія України та української культури / Історія української культури / Культурологія (залежно від освітньої програми)	Складання родоводу та його захист як практична культурологічна діяльність		Індивідуальний проект: структурний дослідницько-графічний проект “Генеалогічне дерево мого роду”, альбом-проект “Літопис родини”
	Філософія	Вивчення світоглядних засад української філософії втілених засобами фольклору, зокрема щодо осмислення співвідношення людини і родини як одиничного та загального, свідомого та несвідомого, буття й свідомості тощо		Індивідуальний проект: наукова доповідь-презентація “Світ очима українців”
	Біологія / Екологія / окремі дисципліни освітніх програм циклу фундаментальної підготовки	Локальні краєзнавчі розвідки, в тому числі топонімічні дослідження населених пунктів, звідки родом студенти (особлива увага – малим)		Індивідуальний проект: реферат із краєзнавства “Назви, які мене оточують”

Поза рамками освітніх програм	Основи української державності, культури та духовності – поза-кредитна дисципліна для студентів всіх освітніх програм	Опрацювання народознавчого компонента, екскурсійна крає- та культурознавча діяльність	Організаційно-методичний	Індивідуальний проект, практична колективна діяльність переважно споглядального характеру
	Мистецькі культурні практики	Виконавська практика (хорова, хореографічна, ансамблевий спів, гра на народних інструментах тощо)	Організаційно-виконавська діяльність, мистецько-педагогічне наставництво (провід)	Індивідуальний /колективний проект, практична культурно-мистецька діяльність: низка мистецьких проектів “Свята й обряди у нашому житті”, дослідження й відтворення фольклорних традицій родини, краю
Індивідуальне інформаційно наповнене портфоліо				

Висновки. Згідно із поставленими завданнями нами обґрунтована доцільність застосування феноменологічного підходу до родознавства у вищій освіті. Вважаємо, що феномени суб'єктивації та об'єктивації індивідуальної історії, як і феномен її творення формують феноменологію родознавства у культурно-освітньому просторі університету.

Окремими аспектами родознавства в українській вищій освіті є: перерваність її соціокультурної традиції; утвердження радянського квазіродознавства; виведення родознавства за межі дискурсу педагогіки вищої освіти.

Концепція родознавчої діяльності у період здобування вищої освіти ґрунтується на параметрах інтегрованості родознавчого компонента в освітні програми спеціальностей, предметної сфери, родознавчого компонента, видів педагогічного супроводу, результату (і форми його презентації) родознавчої діяльності.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розвитку методики родознавства як одного з видів (само)освітньої діяльності у закладі вищої освіти, вивченні інших видів культурних практик у культурно-освітньому просторі університету.

Література

1. База жителів України 1650–1920 рр. народження. URL: <https://pra.in.ua/uk> (дата звернення: 17.07.2018).
2. Бегей С. Родина : історико-етнографічний нарис. Львів : Українські технології, 2004. 32 с.
3. Вовк Хв. Студії з української етнографії та антропології. К. : Мистецтво, 1995. 335 с.
4. Герчанівська П.Е. Аналіз культури в парадигмі теорії систем. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2017. № 1. С. 3–7.
5. Довженко О.П. Україна в огні. К. : Радянський письменник, 1990. С. 16–102.
6. Етимологічний словник української мови: в 7 т. / редкол.: О. С. Мельничук та ін. К. : Наукова думка, 1982.
7. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 17.07.2018).
8. Куренкова Р.А. Феноменология образования: современный диалог философии и педагогики. URL: <http://www.congress2008.dialog21.ru/Doklady/11010.htm> (дата звернення: 17.07.2018).
9. Лобко Н. Теоретичні та практичні питання реконструкції родоводів українців URL: http://history.org.ua/JournALL/sid/sid_2012_20/10.pdf (дата звернення: 17.07.2018).
10. Лучик В. В. Етимологічний словник топонімів України / відп. ред. В. Г. Скляренко. К. : ВЦ «Академія», 2014. 544 с.
11. Manrubia S.C., Derrida B., Zanette D.H. Genealogy in the Era of Genomics Models of cultural and family traits reveal human homogeneity and stand conventional beliefs about ancestry on their head. American Scientist. 2003. March–April. Vol. 91. P. 158–165.
12. Методики дослідження родоводу. Історична довідка про основні напрямки генеалогічного дослідження. URL: http://shev.gov.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=6867&Itemid=480
13. Музей сім'ї та родоводу. URL: https://centre-wf.io.ua/s2436411/muzey_sim
14. Народ скаже – як зав'яже: українські народні прислів'я, приказки, загадки, скоромовки / упоряд. та передм. Н.С. Шумади. К. : Веселка, 1985. 178 с.
15. Павлова О. Культурні практики університету: між дисципліною та дискурсом. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2017. № 4. URL: <http://visnyknakkim.in.ua/index.php/visnyk/article/view/1070/953> (дата звернення: 17.07.2018).
16. Зосимов А.М. Словник українських прізвищ: у 2-х т. Харків : Золоті сторінки, 2015.
17. Смолінська О.Е. Становлення концепції українського університету. Вища школа. 2014. № 9. С. 22–

31.

18. Смолінська О.Є. Теоретико-методологічні основи організації культурно-освітнього простору педагогічних університетів України : монографія / за науковою редакцією проф. Г. П. Васяновича. Суми : Університетська книга, 2014. 362 с.
19. Стельмахович М.Г. Українська родинна педагогіка. К.: ІСДО, 1996. 288 с.
20. Сявавко Е., Волков Г. Этнопедагогика. М. : Издательский центр «Академия», 1999. 168 с.
21. Томазов В.В. Генеалогія історична. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Genealogija_istorychna (дата звернення: 17.07.2018).
22. Хрystова Н.М. Генеалогічна евристика: алгоритм та джерела. URL: http://www.archives.gov.ua/Publicat/AU/AU_1_2011/24.pdf (дата звернення: 17.07.2018).
23. Черепанова С.О. Філософія освіти: духовність родового самопізнання. Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. 2013. Вип. 41(1). С. 300–313.
24. Черепанова С.О. Філософія родознавства. К. : Знання, КОО, 2008. 460 с.

References

1. Base of inhabitants of Ukraine 1650-1920 years of birth. (n.d.). Retrieved July 17, 2018, from <https://pra.in.ua/uk> [in Ukrainian].
2. Behey, S. (2004). Family: Historical and ethnographic essay. Lviv: Ukrainian technologies. [in Ukrainian].
3. Vovk, H. (1995). Studios in Ukrainian ethnography and anthropology. Kyiv: Art. [in Ukrainian].
4. Gerchanivska, P. E. (2017). Analysis of culture in the theory of systems paradigm. Bulletin of the National Academy of Cultural and Arts Leaders, (1), 3-7. [in Ukrainian].
5. Dovzhenko, O. P. (1990). Ukraine is in fire. Kyiv: Soviet writer. [in Ukrainian].
6. Melnychik, O. S. (Ed.). (1982). Etymological Dictionary of the Ukrainian Language [Def. 7]. Kyiv: Scientific thought. [in Ukrainian].
7. Law of Ukraine "On Education", § 05.09.2017 № 2145–VIII (2017). Retrieved July 17, 2018, from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. [in Ukrainian].
8. Kurenkova, R. A. (n.d.). Phenomenology of education: Modern dialogue of philosophy and pedagogy. Retrieved July 17, 2018, from <http://www.congress2008.dialog21.ru/Doklady/11010.htm> [in Russian].
9. Lobko, N. (n.d.). Theoretical and practical questions of the reconstruction of pedigrees of Ukrainians. Retrieved July 17, 2018, from http://history.org.ua/JournALL/sid/sid_2012_20/10.pdf. [in Ukrainian].
10. Luchyk, V. V. (2014). An etymological dictionary of toponyms of Ukraine. Kyiv: Academy. [in Ukrainian].
11. Manrubia, S. C., Derrida, B., & Zanello, D. H. (2003, March/April). Genealogy in the Era of Genomics Models of cultural and family traits reveal human homogeneity and stand conventional beliefs about ancestry on their head. *American Scientist*, 91, 158-165. [in English].
12. Methods of research pedigree. Historical reference about the main directions of genealogical research. (n.d.). Retrieved July 17, 2018, from http://shev.gov.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=6867&Itemid=480. [in Ukrainian].
13. Center for Family and Women of Shevchenkivskyi District. (n.d.). Museum Family and genealogy. Retrieved July 17, 2018, from https://centre-wf.io.ua/s2436411/muzey_sim. [in Ukrainian].
14. Shumada, N. S. (Ed.). (1985). The people will say – how will lace: Ukrainian folk proverbs, sayings, riddles, scribbling. For middle school age. Kyiv: Rainbow. [in Ukrainian].
15. Pavlova, O. (2017). University Cultural Practices: Between Discipline and Discourse. Bulletin of the National Academy of Cultural and Arts Leaders, (4). [in Ukrainian].
16. Zosimov, A. M. (Ed.). (2015). Dictionary of Ukrainian surnames: in 2 t. Kharkiv: Golden pages. [in Ukrainian].
17. Smolinska, O. Ye. (2014). Becoming the concept of Ukrainian University. *Higher School*, (9), 22-31. [in Ukrainian].
18. Smolinska, O. Ye. (2014). Theoretical and methodological foundations of cultural and educational space of Pedagogical Universities in Ukraine. Sumy: University book. [in Ukrainian].
19. Stelmakhovych, M. H. (1996). Ukrainian family pedagogy. Kyiv: ISDO. [in Ukrainian].
20. Syavavko, Y., & Volkov, H. (1999). Ethnopedagogy. Moscow: Academy. [in Russian].
21. Tomazov, V. V. (2004). Historical genealogy. Retrieved July 17, 2018, from http://www.history.org.ua/?termin=Genealogija_istorychna [in Ukrainian].
22. Khrystova, N. M. (2011). Genealogy heuristics: Algorithm and sources. Retrieved July 17, 2018, from http://www.archives.gov.ua/Publicat/AU/AU_1_2011/24.pdf [in Ukrainian].
23. Cherepanova, S. O. (2013). Philosophy of education: The spirituality of generic self-knowledge. *Herald of the Kharkiv National Pedagogical University Named after G.S. Skovoroda*, 41(1), philosophy, 300-313. Retrieved July 17, 2018. [in Ukrainian].
24. Cherepanova, S. O. (2008). Philosophy of genealogy. Kyiv: Knowledge. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 15.07.2018 р.